

כנסת סוקר
מלך: פניאל יצחק גרשטיין

כנא איה ס'מ'ן קנא' ס'מ'ן 3

והא דשליחן למי דקא סגלא פשיט
גמיר לנל פשוט (ב) (ג) (ד) (ה) (ו) (ז) (ח) (ט) (י) (יא) (יב) (יג) (יד) (טו) (טז) (יז) (יח) (יט) (כ) (כא) (כב) (כג) (כד) (כה) (כו) (כז) (כח) (כט) (ל)

אזכרת משה

הנהגה בסנהדרין דף צ"ט תניא כי דבר ה' בזה
זה האומר אין תורה מן השמים ואפילו אמר כל התורה
סלה מן השמים חוץ פסוק זה הלא אמרו הקב"ה
אלא משה מפי עצמו והו' כי דבר ה' בזה, וכבואר בפירוש
הרמב"ם ביסוד הספיקי שבסנהדרין היה רק כתב מה
הנקרא לו מפי הגבורה ולפיכך נקרא פסוק ואין
הפרש בין ובני הם כזה וכצדקם והם איתנו מהשם
ותכנה היתה פלגם ובין אנכי ה' אלקי ישראל
כי הכל מפי הגבורה, וכפירוש מן ברבי דף ס"ד וליכא
בחלוקת בין התנאים על הסנהגה פסוקים אלא כלרי
ואמרי לה ר' נחמיה כתבן הירושלמי ב"ב בדרה הנה
שהקב"ה אמר כל תיבה ותיבה היתה אמת וירושלמי
היה פסוקים כתבן כשה, ואיתא מן ברמב"ם פ"ג מהשנה
היה האומר שאין התורה כעם ה' אפילו פסוק אחד
אפילו תיבה אחת אם אמר כזה אמרו מפי עצמו
היה כומר בתורה, ואף ככלשון הגב' איתא רק דין
פסוק זה פסוק וברור שאפילו תיבה אחת ולא דיקא
הוא הדין הגם אות אחת אף כגם הרמב"ם לא הוסיף
זה דהא טעם אחד הוא שסנהדרין היה רק כומר הכותב
מה שאמר לו הקב"ה לכתוב, והנה הכתיב הקרי סדאימא
בגמיר דף ל"ז, וכן א' אפסד לשים אדם אף לא
לנביא להתסיר אפילו אות אחת חסר אות אחת
או יתר אות אחת פסולה כפירוש ברמב"ם פ"י ש"ס
היא וכחכת שאין אנו בקראן בחסידות וירידות סדאימא
בקדושתן דף ל', אין כסרות ס"ת שלט בהנהגה כל
כך ואיכא כמד זה חלוק לדיכא שבסבל חסידות הירידות
כשליכא סיגוי בהענין ובמבטא אף כדאיכא ס"ת אודות
כדאימא ברמב"ם אורח סי' קמ"ג פ"ד.

פסקי קוסי' אנושות אוק כ"ג

ללא כשכמנ עורח המורה עשה נקודת (או אם אמיר
יאמר משה למה נקדם ישיב) [אמר אם יאמר משה
למה נקדה אשיב] כלא לא מתקמי כשרון נקוד
ונקדה כלא וא"ו מכה מילס לכן לדיכא למתן דלא
דריש ליה [שיין גמרא דף ס"ז ע"ג] אפ"ג דלא
לני"ו ולגני"ו דרש כ"ע:

אזכרת משה

הנחתרות לה' אלהינו והעלות לנו ולבנינו נקוד
ועל לנו ולבנינו תעל ע' שבועד ילמיה אלא כך
"אמר עזרא אם יבא אלהי ואמר לי מפני מה
כתבת כך אומר אני לו כבר נקדתי עליהן ואם אומר
לי יפה כתבת אעביר נקודה מעליהן. אחת עשרה
היא [והיא כתיב כבוד] בתורה. הראשון הוא מלך
בלע הוא צוער. הלא הוא אמר לי אהורתי הוא הוא
גם הוא אמרה ארזי הוא. הוא מוצאת והיא שלחה אל
הב"ה לאמנה. וכי ימות מן הברכה אשר הוא לכם
לאכלה. והיא הפכה שער לבן. ואם יראנה הכהן [גזר]

אזכרת משה יורה בשה סלק' ס'מ'ן ק"ב

בדבר פירוש התורה המיוחס לריי החסיד

בע"ה
כיח אדר הראשון תשל"ו.

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר דניאל לוי שלישי"א
האב"ד קהילת עדת ישורון בציריך.

כאחור שקבלתי בדואר של אמשל עוד מכתב איך
שכר פי מתעסק להוציא את הספר שנתא ע"ש
ריי החסיד כמו שהוא טובה אני להשיב תיכף אף שלא
נלל על כך מצד תלמתי ל"ע ה' יחזקני.

מהפסקי

הוא אידך כי דבר ה' בזה ה' האומר אין תורה מן השמים ואפילו אמר כל התורה
סלה מן השמים חוץ פסוק זה הלא אמרו הקב"ה אלא משה מפי עצמו והו' כי דבר ה' בזה
וכבואר בפירוש הרמב"ם ביסוד הספיקי שבסנהדרין היה רק כתב מה הנקרא לו מפי הגבורה
ולפיכך נקרא פסוק ואין הפרש בין ובני הם כזה וכצדקם והם איתנו מהשם ותכנה היתה פלגם
ובין אנכי ה' אלקי ישראל כי הכל מפי הגבורה, וכפירוש מן ברבי דף ס"ד וליכא
בחלוקת בין התנאים על הסנהגה פסוקים אלא כלרי ואמרי לה ר' נחמיה כתבן הירושלמי
ב"ב בדרה הנה שהקב"ה אמר כל תיבה ותיבה היתה אמת וירושלמי היה פסוקים
כתבן כשה, ואיתא מן ברמב"ם פ"ג מהשנה היה האומר שאין התורה כעם ה' אפילו פסוק
אחד אפילו תיבה אחת אם אמר כזה אמרו מפי עצמו היה כומר בתורה, ואף ככלשון הגב'
איתא רק דין פסוק זה פסוק וברור שאפילו תיבה אחת ולא דיקא הוא הדין הגם אות
אחת אף כגם הרמב"ם לא הוסיף זה דהא טעם אחד הוא שסנהדרין היה רק כומר הכותב
מה שאמר לו הקב"ה לכתוב, והנה הכתיב הקרי סדאימא בגמיר דף ל"ז, וכן א' אפסד
לשים אדם אף לא לנביא להתסיר אפילו אות אחת חסר אות אחת או יתר אות אחת
פסולה כפירוש ברמב"ם פ"י ש"ס היא וכחכת שאין אנו בקראן בחסידות וירידות סדאימא
בקדושתן דף ל', אין כסרות ס"ת שלט בהנהגה כל כך ואיכא כמד זה חלוק לדיכא
שבסבל חסידות הירידות כשליכא סיגוי בהענין ובמבטא אף כדאיכא ס"ת אודות
כדאימא ברמב"ם אורח סי' קמ"ג פ"ד.

כנא' בינו' פתחיון סלק' כ"ס'מ'ן

היסוד השמיני

היות המורה מן השמים הוא שאמין
כי כל המורה היתה נמשכה מפי השם
ובני ע"ה שיהא כזה מפי הגבורה
כלומר שהיה אלהי כזה כזה ה' יתברך
בגמ' נקרא על דין השאלה והיה אף
היה האף יגיע אלא הוא משה ע"ה
היה לו כי הוא היה כמו משה שקראו
לו יהיה כזה כל שאריות היום
השמיים והשמיים הוכיח נקרא כחוקק
ואף הפרש בין ויהי הם כזה וכצדקם והם
איתנו מהשם ותכנה היתה פלגם ובין
אנכי ה' אלקי ישראל כי הכל מפי
הגבורה, וכפירוש מן ברבי דף ס"ד וליכא
בחלוקת בין התנאים על הסנהגה פסוקים
אלא כלרי ואמרי לה ר' נחמיה כתבן הירושלמי
ב"ב בדרה הנה שהקב"ה אמר כל תיבה ותיבה
היתה אמת וירושלמי היה פסוקים כתבן
כשה, ואיתא מן ברמב"ם פ"ג מהשנה היה
האומר שאין התורה כעם ה' אפילו פסוק
אחד אפילו תיבה אחת אם אמר כזה אמרו
מפי עצמו היה כומר בתורה, ואף ככלשון
הגב' איתא רק דין פסוק זה פסוק וברור
שאפילו תיבה אחת ולא דיקא הוא הדין
הגם אות אחת אף כגם הרמב"ם לא הוסיף
זה דהא טעם אחד הוא שסנהדרין היה רק
כומר הכותב מה שאמר לו הקב"ה לכתוב,
והנה הכתיב הקרי סדאימא בגמיר דף ל"ז,
וכן א' אפסד לשים אדם אף לא לנביא
להתסיר אפילו אות אחת חסר אות אחת
או יתר אות אחת פסולה כפירוש ברמב"ם
פ"י ש"ס היא וכחכת שאין אנו בקראן
בחסידות וירידות סדאימא בקדושתן דף ל',
אין כסרות ס"ת שלט בהנהגה כל כך
ואיכא כמד זה חלוק לדיכא שבסבל חסידות
הירידות כשליכא סיגוי בהענין ובמבטא אף
כדאיכא ס"ת אודות כדאימא ברמב"ם אורח
סי' קמ"ג פ"ד.

כנא' פתחיון קשובה כח' כ' הלכה ה'

הן הנקראים וואפיקורסין האומר שאין שם נביאה כלל
אין שם כדע שנגעו מרביא ללב בני האדם. והמבחיט
נביאות של משה רבינו. האומר שאין הבורא יודע מעשה
בני האדם כל אחד משהו אלו הן אפיקורסים. שלשה
הן הכופרים בתורת האומר שאין התורה כעם ה' אפילו
פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי
עצמו הרי זה כופר בתורה. וכן הכופר בפרשתה והיא
היתה שבעל פה והמבחיט נעודה בגין צדוק ובייתום.
והאומר שהבורא החליף בניהו זו במציה אחת וכבר
בטלה תורה זו אפ"פ שהיא היתה כעם ה' בגין התנאים
כל אחד משלשה אלו כופר בתורה:

קיומא

בעי רב יוסף וא"ו תעין כתיב ניסא אי
מתי ניסא א"ל"י נתי ס"ת ונימנעו מן לא אמר רבה בר בר תנה "לא זו
משום עד שרביא ספר תורה ומנאום אל איש בקאי בחסידות ויתרו
אין לא בקאיין

2

14

אזכור משה

ע"מ כל הס"ת כולה נכתבה ע"י משה מפי הגבורה כל אות ואת מביט, ומי שאומר שאיכא אפילו רק אות אחת שכתב ביה בעצמו הוא כופר בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה, וכ"כ מי שיאמר שאיכא איזה דבר שאף משה לא כתבו אלא אחרים או שבאו אחרים והחסירו זה מן התורה שהם כופרים בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה וכשיבא אחד ויאמר שלוי צוה ה' לחסר או להוסיף אפילו רק אות אחת הוא נביא הכקר שמיתתו בחנק בראית ברמב"ם פ"ט מיטה"ת ה"א.

15

פ"ב ל' יפוצה פתסי' על הקורה וצ"י

20) וישם את אפרים לפני מנשה. פי' אבי לא על יעקב נאמר כי על משה, וישם משה את אפרים לפני מנשה בראש דגל בעבור שיעקב אמר ואחיו הקטן יגדל ממנו ויהושע כתבו [או] אנשיי כנסת הגדולה, שא"ת משה כתבו היה לו לומר ואני ימתי את אפרים לפני מנשה כמו שיש אחרים, ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך ופי' אבי משה כתבו בשנת תרבעים בעבור שמשח ידע שיעקב אמר 18 אפרים ומנשה כראובן ושמעון

עד ל' נספר תרס שאין לה

נקודות כהלויות לכות על איש מקומה כגון על [אלו] איש שם לו בשאר מקומה שאין לפסול מלקיחה נכסיה סוף אל"פ שצדין לא נחלק דכא על כל מים כהנה כתיבה משיי שהקדוה שחזרו הכמים הם מתקנה עולה כ"ס (הס"ס) נחמ"ס שק"י ר' יעמאל) [נפסקי כח"ס] נמנוה פ' כל קרננה [עבור] ח"ל כעכח מלא הסוס פשה נקדוה וחבר אם יאמר מהם למס נקדה יאמר סלל לא מתקדי מכל"פ

יהיו לי, לכן נתתי לו לחצי שבט המנשה ממלכת עוג בבשן (וממלכת סיחון מלך האמורי) 19 שמשח הרגו, שמן הדין כל מה שנשל אפרים בארץ היה לו להיות לאפרים ומנשה, נמצא כל חלק מנשה יתר על אפרים בעבור הגבורה, ומשה אמר כבר התחלתי במצוה ונתתי לחצי שבט מנשה מה שנתתי, לכן מה שצויתי ליהושע ולשנים עשר החולקים את הארץ ליתן לאפרים כאחד מן השבטים ולחצי שבט המנשה כפי חלק המצנא.

16

אזכור משה

וממלא מה שכתוב למ"מ שפי' אביו דויסם את אפרים לפני מנשה כזה על משה שאפרים היה בראש דגל שא"כ ותקשה לו דהיה לו לומר ואני סכתי את אפרים לפני מנשה כלכן מסיק דיהושע כתבו או אנשי כנע"ג כתבו, הוא כפירה בתורה על פסוק זה שלא כתבו כזה מפי הגבורה, ובכלל הם דברי סתות וכי משה סידר הדגלים הא הקב"ה סידרם כפופרש בקרא בפ' במדבר ככל אשר צוה ה' את משה כן חנו לדגלים וא"כ אף לפי אשר לא קאי על משה אלא על הקב"ה ולא קשה כלום אף במשה כתבו, ונמצא שהמזיף היה רשע ואפיקורס וגם שוטה.

17

פ' רפ"ו הוצה פתסי' על הקורה סק

17) או ישיר ישר' את השירה הוואת. פי' מ"א, זהו הלל הגדול שלאחר שניצולו מסיחון ועוג ועברו נחל ארנון או נעשה זה השיר ובחומש היה כתי' אלא שדוד המלך הסיר כל מזורי יתמי 18 של משה שבחומש חיברו בספר חתלים שלו. ותדע לך 19 נותן לחם לכל בשר על מן אמרו וסיחון ועוג הוכיר על כן הוכיר לסיחון 20 מלך האמורי כל"ח, 21 נותן לחם לכל בשר כל"ח, 22 והדו לאל השמים כל"ח, פי' שהמטיר להם לחם מן השמים. בא יהושע והוסיף ועשה מזמור שיני שדומה לזה, 23 שעומרים בבית יי, והוסיף רק חדוש אחד 24 ולכל ממלכת כנען, פי' על ידי נס זה נעשה. וכשדוד כיבש את ציון הוסיף גם הוא שיטה אחת 25 ברוך יי מציון שוכן ירושלים הללויה.

18

אזכור משה

וכן משי"כ דשירת ישראל על הבאר היה לא עלי באר שנכתב בתורה אלא הלל הגדול זה היה כתוב בחומש אלא שדוד המלך הסיר סידה זו מן התורה חיברו בתהלים הוא כפירה היותר גדולה בתורה דבר

הוא סתה זוהיא תראה את ערותו. את אבה היא מחללה. (בקנאות) ונסתרה והיא נבמאה (והיא לא תפשטה). או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אישתו והיא לא נבמאה:

10

פ"ג יפוצה פתסי'

כתבת כד. משום שגורל הסופר חיקן התורה במיקון סופרים כפי הנוך דוק ותמלא, ובפסקו זה יש משמעות שהנפמרת לה' וגוי כפשוטו שדן זה לפעם מן קודם שגברו את הירדן וכן לאחר שגברו את הירדן הדין שיה הנפמרת לה' והנגלות לו וגוי ונאמת אמת פלוגתא פן רכי יהודה ורבי נחמיה פי' דמנהרין דף מ"ג ע"ג שהפסק הזה איש כפשוטו פי' מה שרשי"ש ממלך טעם בקדר פלוגתא לק אם

הסופר שכה נקוד דכשר פ"ט:

11

פ"ג יפוצה פתסי' על הקורה

נקודות כהלויות לכות על איש מקומה כגון על [אלו] איש שם לו בשאר מקומה שאין לפסול מלקיחה נכסיה סוף אל"פ שצדין לא נחלק דכא על כל מים כהנה כתיבה משיי שהקדוה שחזרו הכמים הם מתקנה עולה כ"ס (הס"ס) נחמ"ס שק"י ר' יעמאל) [נפסקי כח"ס] נמנוה פ' כל קרננה [עבור] ח"ל כעכח מלא הסוס פשה נקדוה וחבר אם יאמר מהם למס נקדה יאמר סלל לא מתקדי מכל"פ

12

אזכור משה

ואף הנקודות שבתורה שאין בהם פסול בין אם לא נעשו אותן הנקודות בהס"ת, ובין אם נמצא איזה נקודות שאין צריכין, נמי אסור עיין בפסקי תוס' בנחות סימן רל"א כשכתב עזרא התורה עשה נקדה אפר אם יאמר משה לכה נקדה אסיב הלא לא מתקתי, והוא ברייתא באדר"ג פרק ל"ד הי"ד בלשון אחר שהוא גירסא כוסעת שאינא אכר עזרא אלא יבא אליהו ויאמר לי כפני מה כתבת כן אומר אני לו כבר נקדתי עליהן ואם אומר לי ישה כתבת אעביר נקדה כעליהן, הוא סעות ברור כנתיבת התיבות שבתורה לא סייך שיסאלו למה כתבן דהרי משה מפי הגבורה כתבן והמתקן הוא בכלל כי דבר ה' בזה הוא כופר בתורה דהרי הוא כאומר שאותיות אלו לא נכתבו מפי הקב"ה או שהקב"ה התליף ואבר הפעתה לא יכתבו התרויהו אלו נחשבו טופרים בתורה, וגם אם אין צורך לכתבן מה יועיל מה שכתב הנקודה, עכש"כ בבנין הירשע הם דברים שלא ניתנו להאמר שעזרא הסופר לא תיקן כוס דבר דהום נביא הבעולם לא יוכל להנות כוס דבר דאלה המצות שאין הנביא ראיא להודש דבר ואף על כנצפ"ד לומר ה' באמצע תיבה ה' בסוף תיבה הקשה הגמ' שאין רשאין להודש דבר, והתירוצ' כחכום וחזרו ויסודם הוא בפלפולא דכתבתו באג"מ איה ח"א סימן י"ד ענף א' סוף ד"ה אבל באמת, ואף עזרא לרי יוסי בסנהדרין דף כ"א דנכתבה על ידו הכתב הוא רק לענין זה שכתבה רמזה בתורה אבל לא לענין לתקן כוס דבר וחם לו לומר ודרי' ליה מרה לבעל בנין יהושע, אבל פשוט שהוא גירסא כוסעת אלא צריך לגרוס כהפסקי תוס' וכדוהובא גם בס"ו י"ד סימן ע"ר"ד סוף סק"ו.

13

כחפ"ה האזכור סוף הקורה פתסי' על הקורה

לפיכך אב יעמיד איש בין מן האבות בין בישראל ויעשה את ימיפת ואמר שה' שלתי להוסיף כפיה או לריע כפיה או לפרש בכפיה מן הכפיה פירש שלא שפגעו מבישת. או שאבר שאיתן הכפיה שנעצמו בהן ישראל אין לעולם ולדור ודורות אלא כפיה לפי וכן ה"ו ה"ו זה נביא שקר שהרי בא להבחיט נביאיו של משה. יביתתו בתקן על שהודו לרבר בשם ה' אשר לא ציהו. שהוא ברוך שמו ציה למשה שהכפיה הוואת לו ולענין עד עולם ולא איש אל יכבו:

22 ספר ציוני ספר

אי ישרי ישראל וגו'. כתב הרי"ח זה הלל הגדול שאחר שניצולו מסיחון ועוג ועברו נחל ארנון נעשה זה השיר והיה כתוב בחומש עד שבא דוד הע"ה והסיר מזמור דמשה וחברו בתהילים ותדע שכן הוא שנותן לחם לכל בשר כל"ה הודו לאל השמים כל"ה קאי על המטיר להם לחם מן השמים וכו' יהושע ועשה מזמור שני שעומדים בבית ה' והוסיף רק חרוש אחד ולכל ממלכות כנען ר"ל ע"י נעשה נס זה וכשדוד כבש הוסיף גם הוא ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה. וזה היה דרכם בימים ההם כשהיו מתקנין השיר על הנס היו חוקרין אחר באר טוב שנאמר במקלהות ברכו ה' ממקור ישראל:

23 אגרות משה פ"א

אחרי כתבי היינו הספר ציוני על ה' בנחם ציוני וכצאתי מה סדר פ' אפר לנחם ספרים זה בשם הרי"ח, אבל זה אינו מתקן כלום שהיה הוא כפירה בתורה וכו' האמר זה הוא כפירה בתורה וגם ציון גוף על דוד הבלה, לא ידע לט' בבית כי הוא ר' בנחם ציוני וכצאתי מה ספר ציוני באיזה ספר על כס ריה"ח בלא דין, אב"י הייתי צריך שאסור לכבוד ולקנות גם ספר ציוני כבוד הנפסד דבר כפירה זו וטוב לכתוב זה למדלי א"י. והגני יחיד בוקרה,

כשה פירשתי

24 פ"א מנחם ציוני ספר

[פז] ציוני חיברו הרב ר' מנחם ציוני על התורה ע"פ הסדר יש בו חידושים נוראים ובנה ספרו על הודו וספר הכהיר ופי' הרמב"ן וכתב ש"ס יותר ספרי מקובלים והוא היה משפיר"א ונדפס בקרימונה שנת ש"ך:

25 פ"א מנחם ציוני ספר

(סא) רבי מנחם ציוני (סי' ציוני נח"נ):

26 אגרות משה י"ב חלק ג' סימן קל"ו

עוד בדבר פירוש התורה המיוחס לר"י החסיד

בצה"י.

ע"ש פנחס י"ח תמוז תשל"ו.

מע"כ ידידי הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר שלמה זלמן אויערבאך שליט"א שלח וברכה לעולם.

ארה"ב בנפשי עזו לכתוב להודיע באשר שבא הנידון לפני בחילה מחמת שדידי הרב הגאון מוהר"ר

חסי בודד המלך והוא גרוע מסוים שהוא בלא טעם כלל רק כמו להכעיס. וגם ניכר שם שכופר בנס דבארה של מרים והיה זה הבאר שאמר שירה עליו, והוא מפרש באריכות שהיו חוקרים אנה באר מים טובים וקרים וטוב לתנות עליו, וזהו גם כפירה בהמסעות שהיו רק ע"ס ה' ולא בסוים חכונות בני אדם אף לא של משה וכמפורש בקראי, ובכל שנות המדבר שתו רק כבארה של מרים, והוא כנראה כיפר בזה.

19 פ"א מנחם ציוני ספר

ב (8) מאילת ומעציון גבר. וא"ת היאך באו לעציון גבר כמו שאומ' באלה מסעי י' ויסעו מעציון גבר, והלא של אדום היה כדאמ' בדברי הימים י' ואו הלך שלמה לעציון גבר על שפת הים בארץ אדום, ואומר אבי שעציון גבר לא היה של אדום כ"א מלך אדו[ן]ם נשא מהטבאל בת מטרת י' והיא הכניסה לו את עציון גבר, (שמתוך) [שמחוקת] היו מביאין הוהב מן מלכות י' שהיא נמצא כמו מרשיילא או פנדיא שעוברים דרך שם לעכבו, כך לא היו יכולין ללך אחר הוהב אם לא היו באין לעציון גבר מתחילה, וזהו בח מי זהב שהכניסה לו עיר שממנה תלכין במים עד הוהב, וחו לא נעשה עדיין בימי י'שה כי אם לפני מלך מלך לבני ירו' י', מ' קדם שמלך שאול אחריכך, אבל בימי שלמה כבר נעשה לכן כתבו בימי כנסת גדולה בחומש שלא תתמה אף בא עציון גבר לאדום כמו שכתוב בדברי הימים י'.

20 אגרות משה י"ב חלק ג' סימן קל"ו

לא ואלה הבלים. י"א כי בדרך נבואה נכתבה זאת הפרשה י'. ויצחקי י' אמר בספרו, כי בשי יהושפט נכתבה זאת הפרשה י'. ושירש הדורות כרצוני. הכי קרא שם יצחק, כל השופע יצחק לו, כי אבר כי חיד הוא הוד האדומי י', ואמר כי מהטבאל אחות תחפנתס י'. והלילה חלילה שהדבר כמו שדבר על ימי יהושפט י', וספרו ראוי להשרף. ולמה תמה על שפנתה כלים שמלכו שהם רבים י'. והנה מלכי ישראל כלים במספר י'. ושני אלה הבלים קרובים לפני מלכי ישראל י', גם מלכי יהודה רבים הם במלכי אדום עד ימי כשה י'. והאמת שפירוש לפני מלך מלך על משה מלך ישראל, וכן כתוב ויהי בישוקן כל (דבר לג' ה').

21 אגרות משה פ"א

וכן כדבר דברי עציון גבר דכל אדום היה לא בעד שנתה בארץ אדום אלא שהיה זה כל מהטבאל בת מטרת הוהב עיר הכביאין הם הוהב היה זה קדם סלך האל ולכן כתבו בימי כנסת הגדולה בחומש שלא תתמה אף בא עציון גבר לאדום, הרי הוא הכפירה שפירש ואלה הבלים הכפירה כתבו אחר כך שהיא כפירה בתורה ובנבואה, וכבר הביא באבן עזרא באפיקורס אחד בשם יצחקי האמר כי בימי יהושפט נכתבה זאת הפרשה ובסוף האבן עזרא חלילה חלילה שיהא כמו שדבר על ימי יהושפט וספרו ראוי להשרף, ונמצא שכבר הוא דין ספר באבן עזרא הצריך לשרוף ספר כזה, ואף נדפס עתה מחזיק ספרים אחרים בכפירה י'. וספר זה עזר גרע כי הרי הכופרים הרשעים זיישו זה בתוך ספר הנקרא על הם ר' יהודה החסיד כדי להסעות את העולם בהסתה והדחה כזו שגם ריה"ח אמר זה לכן פסוק האסור להדפיס ספר זה ועוד גרוע ועד מספרי מינים שהם הבין המתבר כתוב עליו, שהרבה אפילו בספרי העם לא יאמינו לזה אבל כשהם ריה"ח כתוב יש לחוש שגם יותר יסעו ויעשו כפירים בתורה ע"י ולכן ברור האסור באיסור היותר גדול דמחטיא את הרבים, ואני הייתי אוסר שלא ידפיסו כלל אף לא הדברים האחרים כי אפשר לא נבדק היסב ובפרט כי נעשה ספק גדול כמילא על כל הספר כי הוא מחברו ואף אם נמצא הם איזה דבר שנמצא בשמו של ריה"ח בספרי הראשונים אין ראיה על שאר הדברים מאחר שאינם רשומת גדולה כזה.

אמר רב

אמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב והנני בן חוקה שמו שאלמלא הוא נגנו ספר יהוקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה העלו לוי ג' מאות גרבי שמן ושב בעליה הרשן;

אמר רב

אמר רב יהודה בריה דרב שמאל בר שילה משמיה דרב בקשו רבנים לגנוו ספר קהלת מפני שהברין סותרין זה את זה ומפני מה לא נגודו מפני שתחלתו דברי תורה וסופו דברי תורה

וזמא אומר לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה וזמא דבריו סותרין זה את זה כתיב 'טוב בעם משתוק וכתוב 'לשחק אמרתי מהלל כתיב 'ושבתתי אני את השמחה וכתוב 'ולשמחה מה זה עושה לא קשיא טוב כעם משתוק טוב כעם שבתם הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משתוק משתוק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה ואף ספר משלי בקשו לגנוו שהיו דבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא נגודו אמר ספר קהלת לא עיינן ואשתתן מעמא הבא נמי לעיינן וזמא דבריו סותרים זה את זה כתיב 'אל הען כסלל כאלותו וכתוב 'ענה כסלל כאלותו לא קשיא הא דבררי תורה הא במילי דעלמא

תחלתיה דרת ביה

גנויה מפני שחללי ט חלחלו דרת כ"י אלל כתיב כ"י נב ספר יהוקאל שדריהו שלל יוא סוחר דרת ולא קלמרי ההם טעמיה ריטו מסוס דיוקאל שישוק לנכ"ה היה הדביו סלם נטלה משל"כ קהלת כדלמרי פ"ק דמגילה כ"ג דלוי מטמיה אל דרס מפני שהבשו כל מלכה היא משי"ה אל לאי דמחלמו דרת כ"י לא היה דרשויה למתן פסיה דכ"י זה כ"י יהרס נדי לקמן בספר משלי דהו גנויה ולא היה דרשויה אל לאי דכ"י נב בספר קהלת יאמשק כסלל כ"י דכספר משלי נמי נבי לממר ההם דמשלס כמלמא קן ולא נלמח ביה הקדס כיה אל קד ההם הכי דדוק;

מפני שהבשתי

מפני שהבשתי מ"ה ש"ה היא כיה ולא למר שכתם הדרס סל סמיה הפלמיה שמינה ליכנס אלל חממה שלמה חממה האדם היה ככין דנדרס שכלל פה שלל רישו ליכנס לו ולא שיכ"ה כן הכמוסם ואלו יכ"י ז' כלמ נלמרה ואלל כ"י נלמח דרס שללם אללם נ"י ולמה נכנס קהלת טפי מהשאר אלל שיהא ש"ה כן הכמוסם ולמח דרס כ"י ליכנס כ"י וקהלת ליכנס יהשאר עד שללם אללם מכל נ"י לא ליכנס פ"ס אל טקף כל דכ"י יכ"י לא דנדרס חממ קלמרי דנדרס שכלל פה אלל כ"י כ"י כל דרס שכתם נלמח ק וימן שקהלת יתן ליכנס כ"י כ"י דכן הכמוסם סל:

אמר רב

וגם בלא זה הא מצונו דבשביל שלא ידעו חכמים לפרש דברי יהוקאל אף שידעו שהיא נבואה מהי"ת והל הכופר בנבואת יהוקאל הוא אשקורס ורשע גסור, מי"ם כיון שמחמת זה אפשר לטועין ח"ו לחשוב שאינא סתירה מיהוקאל הנביא לספר התורה שניתנה ע"י משה רבינו ויבא לכפור ח"ו או בתורה או בנביאים או בשניהם, רצו בשביל זה לגנוו אף שהוא דבר האסור דהא ניתנה ליכתב לדורות והוא מניעה מדברי תורה דכל המקרא אף בנביאים וכתובים הוא תורה שבכתב ואינא חיוב ללמד כולן, וגם דהא ספר יהוקאל וכל ספרי הנביאים הם דברי נבואה שנאמרה לדורות ובשביל זה נכתבו כמסורש במגילה דף י"ד נבואה שהוצרכה לדורות נכתבת, שא"כ הוא כמניעה מלשמע דברי הנביא שהוא עוד איסור, אבל מ"מ ראו חכמים ששוב לגנונו אף שהוא עקירת תורה מספר זה בשביל קיום עיקרי האמונה שלא יכשלו אינשי בהו. וכן היה בספר משלי בשבת דף ל' רצו לגנונו אף שנכתב ברח הקדש לכו"ע דלא מצינו פלוגתא במשלי, וא"כ הוא ג"כ נבואה שהוצרכה לדורות לכד שהוא תורה, ומשי"כ במגילה דף ו' דמשלים בעלמא הן ולא נאמרו ברה"ק פיהו לא קאי התם הכי, הוא שלא שליכא דבר זה כלל, אלא שרבנן הקשו לר"ש בן מנסיא שאמר שקהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא, וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר וידבר שלשת אלפים

דניאל לוי שליט"א ראה עוד קודם שגמר המוציא לאור שהוא תורב בעירו בטוויין דברי כפירה בתורתנו הקדושה אשר רשעים מסיתים ומדיחים מסנים דשס מאות ורבע מאות קודם ומגנו ויותר העמידו בספר פירוש על חומש שהיה על שם ר' יהודה החסיד כדי להטעות את העולם דבר אתי בטעלעפאן בדבר זה והחלטנו שיותר טוב אם אפשר לעכות בצנעא לומר להמוציא לאור שאסור לו לגמור הדפסת הספר כדי שהכופרים דנמצאים עתה לא ידעו מזה וירצו להרפסו להטעות העולם וישלמו להמו"ל הרבה שלא יוכל לעמוד בנסיון, וכנראה לא עלה הדבר כדעתנו ולא שמע אליז וגמר הדפסתו ומכרו כבר להרבה אנשים, ואמר לי הרה"ג ר' דניאל שליט"א בטעלעפאן בשבוע זו אשר הדר"ג שליט"א עם הגאון רי"ש אלישיב שליט"א קראו להמו"ל והבטיח שלא ימכור יותר מאלו שהרפסו אם ירשו לו להדפיס מחדש בלא ג' המקומות ושם ידידי בתחלת הספר שהספר שנדפס מכבר היו שם ג' זופים ונסתלקו, אבל הא פשוט וברור שאין להאמין גם לכל דברי הספר המזויף הזה ששלטו בו ידי רשעים מסיתים ומדיחים כי מי הוא אשר יוכל לעיין ולדקדק בכל הספר לראות עוד הרבה דברים דכפירה דדברי נבלה,

אשר ישכב את זכר משכבי אשה

(13) אשר ישכב את זכר ושלא לרבע את הבהמה הכל בעבור שישאו נשים ויקיימו פריה ורביה¹⁴, אע"פ שאילו איסור סקילה וזה רק עשה התורה הוצרכה לעשות סייג גדול. (מ, ק, ט, מושב זקנים¹⁵)

אני ראיתי

כשנשלח לי מהרה"ג ר"ד הג"ל טופס אחד עוד דבר שכוזנו הרשעים להקלס איסור משכב זכר, ודא בלשון קושיא על מה שאסרה זה התורה, שזה עצמו הוא רשעות גדולה ומקלסת את האיסור להרשעים בעלי התאוה הכסופרת הואת שהוא מתהוצבות הגדולות שאף אה"ע יודעין שהם תועבות סאין ככותב, ואין צורך לזה שום טעם בכה שהוא תועבה שכתסאין זה כולו עלמא ומחויקין את בעלי עבירה זו למגולים אינם כן הרעוב כלל וכשמקשים על איסור זה באי טעמא הוא ככסיר בזה כל הגבלה כיה בזה וכסיר זה הברכה והתרהפ ומולול בזה לגבתי, ועוד כה סותרין שהוא כדי שישאו נשים ויקיימו מצות פריה, כזה עוד מקטין ומקליר ביותר את האיסור שהוא כאובר סאין בזה ענין איסור ערוה כלל אלא בטעם קיום מ"ע שלא חסיבא כל כך לעלמא שזה אסור להדפיס ככו כפירה לכד דהוא כגלה פנים בתורה שלא כהלכה, וכתיב גוונא אפשר לכצא בעוד מקומות ומכיון שדאי אין כי שיעיין בכל הספר מתחלתו ועד סופו אסור להרפסו אף דבר אחד כיהם לע"ד.

ואת זכר לא תשכב משכבי אשה

(כ"ב) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה, כתב ורמב"ן טעם הוכר והבוסה מפורסם. כי הוא דבר נתעב חיינו בקיום המינין, כי אדם ובהמה לא יולידו. וכתב ר' אברהם אחר שמצאנו (בראשית י"ט ל"ד) הן שכבתו אשה את אבי, הנה לא תשכב אחרה לשוכב ולנשכב. וכתב עליו ורמב"ן ואם דבריו למה לא היתה תאשה בכלל ובכל בהמה לא נתן שכבתך כי הגשים בכלל אחריות כל התורה. אבל טעם שכבתו אשה את אבי בעבור שהם השוכבות כדי שיצאו ממנו שכבת זרע כי יודע שהזרע בא מן התנועה או מן הגוף, כמו שיתנהו הקצף כפיות הטוסים במרוצתם, או שיתילד בנידים הקיובים ויאסף בחמום התנועה ויצא, האם לא שכבו אותו לא יצא ממנו הזרע כי חיה כאנו דומם בשכירותו. והרי"ח פ"י מת שאסרה התורה משכב זכר כדי שישאו להם נשים, וכה יקיימו מצות פריה ורביית.

דחאי אפשר שהרבה דברים לא ראינו לפום ריהסא וצריך גם לבער ממש גם ע"י שרפה והוא זכות היתר גדול לרבו ר' יהודה החסיד שלא יכשלו ע"י גדלו ושמו הטוב יותר ממה שנקיים אף דברים הטובים שכתב הוא, דליכא שום חיוב ומצוה על האדם שילמד ספרי כל רבותינו שהוא דבר שא"א במציאות לקיים ללמד כל הספרים ויכול אדם ללמוד בספרים המפורסמים לטוב ומאחר שכבר נתפרסם בעוה"ז ספר הבוויף הזה אין לנו שוב מה לחוש להצניע הדבר ויש לפרסם שספר הנדפס על התומש בשם ר' יהודה החסיד הוא מוויף וצריך לבערו מן העולם.

הגני יחיד,

משה פיינשטיין

25
1901

(6) ורבה ורב יוסף דאמר תרוייהו האי ספר אפורה אמור למקרי ביה בשבת כאי טעמא דלא גיהן ליכתב

משל ומדלא כתב את כולן למדת שמה שכתב רה"ק היה כדפרישי ודחו בזה דברי ר"ש בן מנסיא ומעוד קרא אל תוסף על דבריו, ור"ש בן מנסיא נמי לא פליג אלא על קהלת ולא על משלי מאיזה טעם שלא חש לקושיות רבנן עליו, וגם מהרש"א עצמו במגילה בח"א פ"י כן ולא הביא כלל פירוש אחר וצ"ע בטונת מהרש"א, דברור ושטוס שלא היה ספק לחכמים שכל דברי שלמה אמת אף שלא ידעו לתרץ דבריו, ולא רק מה שאמר ברוה"ק אלא אף דברי חכמתו הם אמת כיון שהקרא משבח חכמתו ודאי הוא אמת דאף על מה שמשבחין אמרדאי בגמ' בסנהדרין דף י"ו א"ר יהודה אמר רב אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שידע לטהר את השרץ הקשה הם ר"ת בתוד"ה שידע מה לנו בחרישות של הבל שהתורה טימאנו כ"ש שהקרא לא יחשיב לשבח חכמות שהן הבל שהן כנגד התורה, ובפרט לסתור דברי עצמו שאין זה חכמה כלל כלשון ר' תנחום דמן גר שבקושיתו על סתירה מדבריו לדברי דוד ולדברי עצמו אמת שלמה אן חכמתך ואן סוכלתנותך, הרי דסתירת דברי דוד דבריו עצמו לא נחשב חכם ונבון כלל, ובדחאי כיון שהקרא אומר בכמה מקומות שהיה חכם מכל האדם תחלה בהבטחת ה' בנבואה אליו הגה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמך לא היה לפניך ואחריו לא יקום כמך ואח"כ בקום הבטחת ה' ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו וקרא דיתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה סאד וקרא דדיחבס מכל האדם סאיתן האורחי הוימן וכלכל חרדע בני מחול וידוע מה שדרשי חז"ל על קרא זה מגדל חכמתו ממי נתסין הקרא, שדאי מי שטפר ומסתפק ח"ו בחכמתו של שלמה הוא אפיקורס גפור סטפר בנביאים, שלכן ח"ו לנו לומר אף במקצת שנסתפקו חכמים מצד שגדמה להו שהוא סתירה שחשבו ממש שאין לזה תירוץ אף להסוברים שקהלת לא נאמר ברה"ק סברתי אף הכללת אלפי משל שלא נכתבו שגם חכמים מדוד שלא נאמרו ברה"ק סאתר שלא נכתבו ליכא אף מקצת ספק באמיתתן.

אלא שאף שידעו באטונה שלימה שליכא באמת סום סתירה בדבריו אבל כיון שאין מבינים יש להסועין לסעות ולחשוב שהוא סתירה ויבאו להחסיס הקראי דבמלכים דהיי רצו לנגנוו אף שהוא עקירת תורה דספר זה דכסלי וקהלת כסביל קיום עיקרי האמונה שלא יכשלו אינשי בזה, וכוא שיש כח לחכמים לעקור דבר מן התורה שעקרו מצות סופר חולב בסביל שלא יבואו לעבור על הרצאה דכבת וטובא סד"ג.
וא"כ הא יקשה דלא היה להו לנגנו כל הספר אלא רק מקומות שהוקעה להו ביהוקאל ומשלי וקהלת שיעקרו רק מעט ולא כל הספר שהוא עקירה כתורה ומדברי נבואה שנכתבה גם לנו בלא סום צורך, ואף אם ניכא סאסור לכתוב פחות מספר סלם גם בנביאים וכתובים דהא רבה ור' יוסף אמרי בניסין דף ס' דספר אפטרטא אסור לביקרי ביה ואף לדינא שפסיק שמתר הוא מסעם עת לעשות לה הפרו תורתך, הרי גמי איכא עת לעשות לה כדי סיוכלו לקרות ספר יהוקאל ומשלי וקהלת במקום שליכא סום חשש, אלא צריך לומר דכיון דחזו בהו דברים שאף לחכמים גדולי העולם היו מוקשים, חששו סאולי סתם אינשי יסעו בעוד מקומות אף שלהחכמים לא נראה להו שיש לסעות, שלכן רצו לנגנו כל הספר עד שדרש חנניה בן חזקיה ספר יהוקאל ועיינו היטב בקהלת ומשלי וראו שלחכמים אין למיסעי, ששוב לא חששו לסועין מסתם אינשי דנאחר דחכמים יאמרו להם שהם יודעין כל הספר ואמינו להם שאין להרהר כלום ח"ו אחר ספרים אלו.
וא"כ בספר של אחד מרבותינו שרשעים זייפו וכתבו שם כשהעתיקו את הספר דברי כפירה להסעות את העולם בכונה שיאמרו שהצדיק הגדול ח"ו כתב זה, שדאי אין לסמוך על מה שנוציא משם מה שראינו